

HANDLINGSPLAN

FINSKT FÖRVALTNINGSOMRÅDE

2021–2024

Antagen av Kommunfullmäktige 2021-04-12 § 20

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk	4
Statsbidrag	5
Samråd	6
Kartläggning	7
Förskolan	8
Äldreomsorgen	9
Främjande genom språk- och kulturinsatser	10
Information och synliggörande	11
Processledarens roll	12

Bakgrund

I december 1999 beslutade riksdagen att Sverige skulle ansluta sig till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (*Ramkonventionen*) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsskydd (*Minoritetskonventionen*). Ramkonventionen syftar till att skydda de nationella minoriteters fortlevnad medan Minoritetskonventionens syfte är att skydda Europas kulturella mångfald. Riksdagen erkände därmed judar, romer, samer, tornedalingar och sverigefinnar som nationella minoriteter i Sverige och romani chib, jiddisch, samiska, meänkieli och finska, erkändes som nationella minoritetsspråk.

I januari 2010 trädde lagen (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Regeringens målsättning med minoritetspolitiken är stärka minoriteternas möjligheter till inflytande, att ge skydd för de nationella minoriteterna, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande i Sverige.

I och med att lagen trädde i kraft blev Surahammars kommuns förvaltningsområde för finska språket och har därmed ett särskilt ansvar för att värna om det finska språkets ställning. Sverigefinnar har därmed särskilda lagstadgade rättigheter när det kommer till att använda finska språket i kontakt med kommunen. Kommunen är bland annat skyldig att erbjuda förskola och äldreomsorg, helt eller till väsentlig på finska. Av Surahammars kommuns invånare har cirka 27,6 % (2788 personer av drygt 10 088 invånare) finsk anknytning, det vill säga är antingen födda i Finland eller har minst en förälder alternativt mor- eller farförälder som är födda i Finland (*SCB 2018*).

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Det finns ingen specifik definition på nationell minoritet, men religion, språk, traditioner och kulturarv är viktiga delar av nationella minoriteters identitet. Regeringen kompletterade dessa kriterier med att de nationella minoriteterna ska ha en uttalad samhörighet och historiska eller långvariga band med Sverige. De **allmänna bestämmelserna** omfattar alla fem nationella minoriteter och gäller i hela landet.

- Kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.
- Förvaltningsmyndigheter ska informera de nationella minoriteterna på lämpligt sätt om deras rättigheter när det behövs.
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
- Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Dessutom gäller **särskilda rättigheter** för finsk-, samisk- och meänkieli-talande inom respektive förvaltningsområde. Dessa rättigheter är bland annat att:

- Enskilda har rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare.
- Myndigheter är skyldiga att ge muntligt svar på samma språk samt att på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering. Myndigheten kan bestämma särskild tid och plats där servicen ges på minoritetsspråk.
- Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken
- Kommunerna har särskilda skyldigheter att anordna äldreomsorg, förskola och annan pedagogisk verksamhet, helt eller till väsentlig del på minoritetsspråken om någon i förvaltningsområdet önskar detta.

Statsbidrag

Statsbidraget är avsett att användas till merkostnader som uppkommer med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen, samt till åtgärder för att stödja minoritetsspråket finska. Varje år lämnas en ekonomisk redovisning, till Länsstyrelsen i Stockholms län, för hur statsbidraget har använts i kommunen.

Statsbidraget i Surahammars kommun används, i samråd med minoritetsgruppen sverigefinnar, till att finansiera merkostnader som är relaterade till de rättigheter som minoritetsgruppen har i en förvaltningskommun. Huvudsakligen till följande områden:

Kraven som ställs handlar om:

- Samråd
- Kartläggning
- Förskola
- Äldreomsorg
- Främjande genom kultur- och språkinsatser
- Information och synliggörande

Samråd

I Surahammars kommun finns sedan 2010 en finsk samrådsgrupp. Vi bjuder in till möten flera gånger per år och tillsammans diskuteras hur den sverigefinska minoritetens intressen ska tillgodoses och hur statsbidraget ska användas i Surahammars kommun. Samrådets funktion är främst rådgivande och ska ha ett helhetsperspektiv när sverigefinnarnas rättigheter diskuteras. Deltagarna kommer från finska intresseorganisationer / PRO och föreningarna utser representanterna. Kan inte en medlem delta på samrådsmöte är det önskvärt att en ersättare deltar. Surahammars kommuns finska samrådsgrupp leds av ordförande i Socialnämnden, övriga deltagare är Kommunalråd, Socialchefen, Skolchefen, en representant från majoriteten, Svenska kyrkans representant. Vid behov så bjuder man in sakkunniga från andra områden. Ordförande är sammankallande. Dagordning skickas ut en vecka innan mötet och mötesanteckningarna justeras av deltagarna i tur och ordning. Det som diskuteras på samrådsmötena bör mötesdeltagarna föra vidare in i sina föreningar/organisationer.

Målsättningar

- Finska samrådsmöten ska ske regelbundet under organiserade former, minst sex gånger per år.
- Kommunen ska hitta former för hur man ska samråda med barn och unga.

Aktivitetsförslag

- Föra en dialog med förskolan om genomförande av barnsamråd.
- Hitta arenor där samråd kan ske utanför de formella mötena för både unga och vuxna.
- Utreda om det finns intresse för öppna samråd där invånarna som inte är föreningsmedlemmar kan delta.

Kartläggning

En inventering av kommuninvånarnas behov är en förutsättning för att kommunen systematiskt ska kunna arbeta med frågor riktad till den sverigefinska minoriteten. Inventeringen ska ge svar på:

- Vilka behov och önskemål av service sverigefinska minoriteten har?
- Vilka språkkunskaper som finns i kommunens olika personalgrupper.

Det är viktigt att kontinuerligt göra kartläggningar för att ha en klar bild av hur behovet av service på finska ser ut. När det kommer till personalens språkkompetenser i finska, behövs information om vilka som vill använda finska i sitt arbete samt identifiera vilka utbildningsinsatser som behövs för att uppfylla behovet av service.

Målsättning

Kommunen ska göra kartläggning inom Socialnämndens och Barn och utbildningsnämndens verksamheter om behovet av service på finska samt identifiera behovet av utbildningsinsatser för personalen

Aktivitetsförslag

- Fortlöpande inventera behovet av förskola på finska, vilket görs i systemet där ansökan om förskoleplats görs.
- Fortlöpande ha en dialog med förvaltningar där det kan uppstå behov av stöd till utbildningsinsatser och annan kompetensutveckling.
- Fortlöpande ha en dialog med invånarna med sverigefinsk bakgrund för att få information om hur behovet av service på finska ser ut.

Förskola

En ändring i Minoritetslagen från 1 januari 2019 är den förstärkta rättigheten till förskola på finska. Förut hade enskilda rätt till förskola på finska helt eller delvis. Nu har benämningen *delvis* ersatts med *väsentlig del*. I Surahammars kommun erbjuds förskoleverksamhet på finska. För närvarande har vi avdelningar med finsktalande personal, Björnstugan i Surahammar och Blåsippan i Ramnäs och Galaxen i Virsbo.

Målsättning

Surahammars kommun ska erbjuda finsk förskoleverksamhet med ambition att hela tiden utveckla och anpassa verksamheten utifrån barnens behov.

Flerspråkigheten ska stimuleras och förskolan ska aktivt bedriva arbete som genererar till barns flerspråkighet.

Aktivitetsförslag

- Aktivt utföra informationsinsatser för att lyfta fördelarna med barns flerspråkighet.
- Processledaren för finskt förvaltningsområde ska ha en nära dialog med personalen som arbetar med förskola på finska för att göra behovsanalyser av vilket stöd det finns för att uppnå lagkraven.
- Tillsammans med Västmanlands läns finska förvaltningskommuner samarrangera utbildningstillfällen.
- Dela ut stödmaterial tillvårdnadshavare som väljer att inte placera sina barn på tvåspråkig avdelning.
- Dela ut tvåspråkig sång och sagoböcker till VC och BVC i Surahammar.

Äldreomsorg

En ändring i Minoritetslagen från 1 januari 2019 är den förstärkta rättigheten till äldreomsorg på finska. Förut hade enskilda rätt till äldreomsorg på finska helt eller delvis. Nu har benämningen *delvis* ersatts med *väsentlig del*.

Lagen ger också den enskilde rätt till att få information, rätt till inflytande samt rätt till att få bibehålla sin kultur.

Trygghet och hemkänsla är viktiga aspekter för vårdtagare och anhöriga. Språket kan vara ett hinder och göra de äldre extra sårbara, förvirrade och isolerade. Att kunna vistas bland personer som delar ens egen kultur och språk, kan vara en viktig del av att känna trygghet. Källbogården har tvåspråkig personal på nästan alla avdelningar i Surahammar och Städet i Ramnäs och Dynabacken i Virsbo.

Målsättning

Kommunen ska sträva efter att ordna äldreomsorg helt eller till väsentligdel på finska, utförd av finstalande personal samt hitta metoder som kan skapa trygghet för vårdtagaren även om språket kan vara ett hinder.

Kommunens ska erbjuda kulturella aktiviteter, anhörigstöd och väntjänst på finska.

Aktivitetsförslag

- Informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till service på finska
- Att aktivt ta hänsyn till behovet av finskspråkig personal vid nyrekrytering.
- Erbjuder kulturaktiviteter på finska.
- Skapa en form för strukturerad dialog med anhöriga och vårdtagarna.
- Kontinuerligt kartlägga behovet av tjänster på finska t.ex uppsökande verksamhet anhörigstöd, biståndshandläggning osv.
- Uppmuntra kommunanställda att använda finska i sitt arbete men även kollegor emellan.
- Uppmuntra vårdpersonal att använda bildkort på finska.
- Skapa förutsättningar för att ha en levande mötesplats för finstalande.
- Identifiera vilka utbildningsinsatser som krävs för att kunna uppnå lagens krav.

Främjande genom kultur- och språkinsatser

Kommunen har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och ska även skapa möjligheter för dem att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. För att nå ut med information om lagen och vilka rättigheter den enskilde har kan kommuner erbjuda kulturevenemang på ordinarie skoltid för att nå till en bredare grupp.

Målsättning

Kommunen ska årligen erbjuda kultur för alla åldrar med finsk koppling. Aktiviteten ska vara inkluderande och boka in program där alla kan delta även om målgruppen inte kan finska. Fokus ska vara att informera om Sveriges nationella minoriteter och deras rättigheter samt lyfta värdet av flerspråkighet.

Samverka med nätverket FINNET i Västmanland och VÄSKY i Västmanland om arbetet för att tillsammans kunna erbjuda högklassiga sverigefinska kulturevenemang kommunöverskridande i Västmanland.

Aktivitetsförslag

- Samordnaren har en dialog med samrådsgruppen om vilka evenemang som ska bokas och samarrangerar kulturevenemangen med förskolan, skolan och biblioteket och föreningarna i kommunen.
- Erbjuder kulturevenemang under ordinarie verksamhetstid i förskola och skola samt ta hänsyn till övriga målgrupper när evenemang planeras i Surahammars kommun eller i Västmanlands län.
- Samverka med folkets-hus i Surahammar för att visa finska filmer med svensk text med social tillvaro tillsammans efteråt.

Information och synliggörande

Information till kommuninvånarna

För att Minoritetslagens intentioner ska förverkligas i Sverige, krävs att det finns information och kunskap i minoritetsfrågorna i alla delar av samhället. Information behöver spridas genom olika kanaler. Sedan januari 2010 har Surahammars kommun på flera olika arenor synliggjort den sverigefinska minoriteten samt satsat på arbete som främjar det finska språkets ställning i Surahammar och i Västmanland. De insatser som genomförts har gjort skillnad och finska språkets status har ökat i Västmanlands län.

Målsättningar

Kommunens verksamheter ska kontinuerligt arbeta med informationsinsatser på finska för att nå ut till de målgrupper som berör verksamheten. Information ska även omfatta sverigefinnarnas rättigheter i kommunen enligt Minoritetslagen.

Aktivitetsförslag

- Informationsmaterial skall finnas tillgängliga för allmänheten på olika strategiska platser i kommunen.
- Prioritera samverkansinsatser där vi tillsammans med andra aktörer kan nå ut bredare med information.
- Kommunen ska översätta myndighetsbeslut när kommuninvånaren kräver det.
- Varje förvaltning ska identifiera inom vilka områden det finns behov för att ge service på finska.
- Kommunen ska aktivt ta hänsyn till behovet av finskspråkig personal vid nyrekrytering.
- Informera om minoriteters rättigheter enligt Minoritetslagen både externt och internt i kommunen.
- Hålla kommunens finskspråkiga webbplats aktuell.
- Uppmuntra kommunanställda att använda finska i sitt arbete, även kollegor emellan.
- Ha en nära dialog med de finskspråkiga intresseorganisationerna och Svenska kyrkans finsktalande verksamhet för att nå ut med relevant information.
- Hålla befintliga nätverk vid liv – FINNET i Västmanland och samverka mellan kommuner, Länsstyrelsen i Västerås och Region Västmanland.
- Kommunera med media om relevanta och aktuella händelser inom finskt förvaltningsområde.
- Uppmärksamma högtidsdagar.

Processledare för finskt förvaltningsområdes roll

Uppföljningsmyndigheterna Länsstyrelsen i Stockholm län och Sametinget har identifierat att kommunen behöver ha minst en person som har en samordnande funktion när det kommer till frågor som handlar om finskt förvaltningsområde (FFO).

- Planera, utvärdera och utveckla verksamheten för FFO tillsammans med samrådsgruppen.
- Årligen rapportera till Länsstyrelsen i Stockholm län: budgetprognos, svara på enkäter samt göra en ekonomisk redovisning för hur statsbidraget har använts.
- Kommunens ansikte utåt i FFO-frågor och kommunikatör i externa kontakter.
- Informera internt och externt om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Samråda med företrädare för sverigefinnar i Surahammars kommun.
- Ge individuell service genom att informera om de verksamheter som finns i kommunen.
- Föra synpunkter och förslag tillbaka in i den kommunala organisationen.
- Bygga upp kommunens informationsstrategi i FFO-frågor.
- Bygga nätverk lokalt, regionalt och nationellt.
- Ingå i mötesformer och representera kommunen i sammanhang som är väsentliga för uppdraget.
- Produktion och översättning av enklare texter och bild, t ex annonser, trycksaker och pressmeddelanden.
- Sprida information om de insatser som görs i Surahammars kommun via alla de nätverk och kanaler som byggts upp genom åren.
- Kartlägga sverigefinnarnas behov av service på finska i kommunen och kommunala medarbetarnas kunskaper i finska, intresse för att använda språket i arbetet samt göra en behovsbedömning av vilka utbildningsinsatser som kommunen ska satsa på.
- Planera och hålla i utbildningsinsatser som riktar sig till olika yrkesgrupper inom den kommunala verksamheten.
- Delta i planeringen av finska och tvåspråkiga kulturevenemang.
- Utvärdera genomförda kulturevenemang, utbildningsinsatser och liknande.
- Hjälpa och stötta förvaltningar på ett sådant sätt att minoritetsfrågorna på sikt blir naturligt integrerade i verksamheten.
- Anordna informationsträffar i samarbete med finska intresseorganisationer och andra finska förvaltningskommuner i Västmanlands län.
- Införskaffa material med finsk anknytning.
- Skriva minnesanteckningar, göra kallelser till FFO möten, boka lokaler.

Chefer och anställdas roll

- Att verka för och följa upp att handlingsplanens målsättningar uppfylls genom olika aktiviteter inom sitt verksamhetsområde

Handläggare:

Seija Blefors Edqvist

Processledare Finskt förvaltningsområde